

MARTS — STARTS

1

Otrdiena

Ilgvars, Ivars

Marts ir lielisks mēnesis jauniem sākumiem, tīrībai domās, darbos un mājās. Baltā krāsa latviešu folklorā ir tikumības, šķīstības un gaismas zīme.

Šī mēneša apņemšanās: uzsākt vienu jaunu lietu. Tai nav jābūt lielai iecerei — var sākt katru dienu mācīties pa jaunam vārdam vai audzēt uz palodzes sīpollokus.

MARTS

2

Trešdiena

Laila, Lavīze, Luīze

Šodien atzīmē Pelnu dienu, kuras nosaukums cēlies no pelnos ierušinātas uguns, ko ņēma līdzī, kad devās līst līdumus jauniem tīrumiem. Pieaugušie dēli izgāja savā dzīvē, un dzīvesvietas mainīja arī „gājēju” puīši un meitas. Uz atvadām palicēji meta tiem pakaļ pelnus — lai izput visas pērnās nelaimes un slinkums! Šajā dienā cepa pelnu plāceni — miežu un kaņepju maizes kukuli pelnos.

MARTS

3

Ceturtdiena

Marts, Tālavas, Tālis

Jānis Baltvilks
Mīkla

Apakšā: dram, drim,
Žvāk, žvīk, pī, pū!
Augšā: grū, grū!

(Atmiņējums: dzērves lido pāri plīšetai)

MARTS

4

Piektdiena

Alise, Auce, Enija

Laimas slotiņa ir senlatviešu spēka zīme, kas aizslauka visu nevēlamo, sargā no ļauna, palīdz beigt vienu dzīves posmu un sākt nākamo.

MARTS

5

Sestdiena

Aurora, Austrā

Latvijā populāra ir putnu vērošana un būrišu izgatavošana. Latvijas Ornitoloģijas biedrības mājaslapā www.lob.lv ir aprakstīts un uzzīmēts, kā pareizi izgatavot un uzstādīt putnu būri. Gan mazajām zīlītēm, mušķērājiem, strazdiem, cielvām, gan lielākajiem – pūcēm, apodziņiem, un meža baložiem.

MARTS

6

Svētdiena

Centis, Gotfrīds, Vents

No Raiņa dzejoļa „Ziemas kauja”

Ziema, ziema, ziemelītis,
Garas naktis gulētāji, —
Gulēdami nemanīja,
Kā atnāca pavasaris.

MARTS

7

Pirmdiena

Ella, Elmīra

Cilvēks ar apaviem pārnēsā dažādas augu sēkliņas. Pārbaudi to! Staigājot pa mežu vai lauku, uzvelc vecas zeķes pāri kurpēm. Pēc tam šīs zeķes iestādi traukā ar tīru augsni. Pēc desmit dienām no zeķēm izdīgs dažādi asniņi.

MARTS

8

Otrdiena

Starptautiskā sieviešu diena

Dagmāra, Marga, Margita

Šodien ir Starptautiskā sieviešu solidaritātes diena. Šīs dienas pirmsākumi meklējami ASV cīņās par sieviešu tiesībām. Daudzus gadus Latvijā šo dienu oficiāli nesvinēja, jo cilvēkiem tā asociējās ar Padomju Savienības okupācijas laiku un sarkanām tulpēm. Šobrīd šo dienu Latvijā atzīmē līdzīgi kā citur pasaulē — pievēršot uzmanību dzimumu līdztiesības jautājumiem.

MARTS

9

Trešdiena

Ēvalds

Latviešu ticējums vēsta: ja marts un aprīlis padevies auksts, tad maijs būs ļoti silts. Taču, ja kaķis martā saulē sildās, tad aprīlī tas līdīs uz krāsns. Ja martā ir pērkons, tad būs labs ogu un siena gads, ja miglas — gaidāma slapja vasara.

MARTS

10

Ceturtdiena

Laimrota, Liliāna, Silvija

Latviešu folklorā martu sauc par Sērsnu mēnesi. Marts ir pirmais pavasara mēnesis, taču to dēvē arī par priekšpavasari. Ziema vēl nav atkāpusies, un šajā laikā veidojas sērsna — blīva un cieta sniega virskārta, kas rodas pēc neliela atkušņa vai silta laika perioda, sasalstot mitram sniegam.

MARTS

11

Piektdiena

Agita, Konstantīns

Mēles mežģis

Tīram tītaram tīra taurīte, trokšņainam traktoram trauciņš tukšs.

MARTS

12

Sestdiena

Aija, Aiva, Aivis

Rotaļa „Ceļojošā slotiņa”

Dalībnieki stāv aplī, tur rokas aiz muguras un pa apļa aizmuguri laiž apkārt slotiņu. Viens atrodas apļa vidū. Kad viņš ir novērsies, kāds no apļa mēģina tam paskrāpēt muguru ar slotiņu. Ja vidū stāvētājs to notver, abi mainās vietām.

MARTS

13

Svētdiena

Balvis, Ernests

Razga, strupene, stupe – tie visi ir slotas apzīmējumi. Vai zināji, ka par ciema slotu sauc cilvēku, kurš bieži iet pie kaimiņiem un tenko? Bet vēja slotā jeb raganu slotā ir zaru sabiezējumi un saaugumi koka vainaga zaros.

MARTS

14

Pirmdiena

Matilde, Ulrika

Jānis Breicis

Mīkla

Kas no jums mani nezina –
Līdzinos pēc skata ezim,
Bet uz adatām es nesu
Tievu, garu, baltu desu.

Ja tu muti tīru, glītu
Vienmēr vēlies sev,
Tad ik vakaru un rītu
Esmu rokā tev!

(Atbilde: slotā)

MARTS

15

Otrdiena

Amalda, Amilda, Imalda

Pirts rituāli latviešu folklorā saistās ne tikai ar auguma kopšanu un tīrību, bet arī ar atjaunošanos, domu attīrīšanu. Rituālus un pirts slotu siešanas noslēpumus nodeva no paaudzes paaudzē. Tā kā pirts bija vistīrākā telpa no visām, tur notika arī dzemdības.

MARTS

16

Trešdiena

Guntars, Guntis, Guntris

Marta vidū Latvijā pirmie mazuļi dzimst āpšiem, pelēkajiem zaķiem, meža cūkām un arī roņiem. Šajā laikā šķiļas kraukļi, klinšu un jūras ērgļi. No ziemas miega palēnām sāk mosties jenoti, eži un lāči. Pavisam siltās un saulainās dienās gaisā jau lidinās mušas, bites un tauriņi, dīķos iekurkstas vārdes, bet piesaulītē gozējas ķirzakas un čūskas.

MARTS

17

Ceturtdiena

Gerda, Ģertrūde

Pavasari, pavasari,
Ko tu man atnesīsi?
Atnesīšu siltu laiku,
Baltu rožu vainadziņu.

Latviešu tautasdziesma

MARTS

18

Piektdiena

Adelīna, Ilona

Latviešu ticējums

Uzkopt māju, mazgāt grīdas vai kārtot
istabas pēc saulrieta ir aizliegts,
jo tas var piesaukt nelaimes mājoklī un
strīdus ģimenē.

MARTS

19

Sestdiena

Jāzeps, Juzefa

Uzmini mīklu!

Maza, maza jumpraviņa
ik rītu pa grīdu danco.

(Atbilde: slota)

MARTS

20

Svētdiena

Irbe, Made

Rūdolfs Blaumanis
Mazās Martas dziesma

Māmiņ, mīļo māmiķīti,
Nāc un paskaties tu ar':
Dārzā pirmo vijolīti
Uzplaukušu redzēt var.

Pašā vidū tai no zelta
Tāda maza, maza sirds
Un, no rīta rasas smelta,
Viršū skaista zīle mirdz.

MARTS

21

Pirmdiena

Mūsu senči šajā dienā atzīmēja Benedikta jeb Lielo Kukaiņu dienu. Šie ir pavasara saulgrieži, mostas kukaiņi un dzīvnieki. Šajā dienā nav ļauts nest mājās ne malku, ne žagarus, lai mājās nenāktu čūskas. Rīta agrumā avotā jāmazgā seja, lai gaišs vaigs un mundrs prāts līdz nākamajiem pavasara saulgriežiem.

Benedikts, Benedikta, Dzelme, Una, Unigunde

MARTS

22

Otrdiena

Tamāra, Dziedra, Gabriels, Gabriela

Ūdens kļiņģeru recepte

Rauga mīklu sadala vienādās daļās, veido gredzenus vai astoņnieka formas kļiņģerus, atstāj 30 minūtes uzrūgt. Pēc tam iegremdē kļiņģerus verdošā sālsūdenī uz 30 sekundēm, līdz tie uzpeld. Tad kāрто uz plāts, pārziež ar sakultu olu un ķimenēm vai sezama sēkliņām. Cep 200 grādos 15–20 minūtes, līdz kļiņģerīši kļūst zeltaini brūni.

MARTS

23

Trešdiena

Mirdza, Žanete, Žanna

Kļavu sula attīra organismu un uzlabo vielmaiņu. Kļavu sulas tecināšanas laiks ir ļoti īss, Latvijā tas parasti ir mēnesi pirms bērzu sulu tecināšanas laika – agrā pavasarī, visbiežāk martā. Sula visvērtīgākā ir četras stundas pēc tecināšanas.

MARTS

24

Ceturtdiena

Izidors, Kazimīrs

Jāzeps Osmanis

Neredzamais stiprinieks

Ko ar kājām panākt nevar spēt?
Ko ar rokām nevar noturēt?
Kas mākoņos pašķir plaisu?
Kas cepuri nes pa gaisu?

(Atbilde: vējš)

MARTS

25

Piektdiena

**Komunistiskā genocīda upuru
piemiņas diena**

Māra, Mārīte, Marita, Mare, Ģedimins

25. martā svinama Māras diena, saukta arī par Kāpostnīcu, Kāpostmāru, Pavasara Māru, Kustoņu Māru vai Atmosas dienu. Māras dienā atzīmēja dabas mošanos no ziemas miega. Lācis, kurš Mārtiņos aizgājis gulēt ziemas miegu, Māras dienā ceļas augšā, tāpēc arī ļaudīm šajā dienā jāmostas pirms saullēkta, lai lācis neatdod savu miegu un cilvēks nebūtu visu gadu miegains.

MARTS

26

Sestdiena

Eiženija, Ženija

Atmini mīklas!

Kādu postu mīl zaķi?

Kādu otiņu var slaukt?

Kādas vecītes aug mazumā?

(Atbilde: Kāpostu, gotiņu, svecītes)

MARTS

27

Svētdiena

Gustavs, Gusts, Tālrīts, Saulis

Teātra diena! Latvijā pirmais teātris dibināts 1782. gadā — tas ir Rīgas Vācu teātris, kur par kapelmeistaru strādājis pats Rihards Vāgners. Pirmais pašu latviešu iestudētais uzvedums — Šillera „Laupītāji” — tika izrādīts 1818. gadā Dikļu muižas šķūnī. 1918. gadā Latvijas Nacionālā teātra ēkā tika proklamēta Latvijas Republika.

MARTS

28

Pirmdiena

Pūpolsvētdiena

Ginta, Gunda, Gunta

Rotaļa „Ripu sišana”. Ripa simbolizē sauli, tādēļ šo spēli parasti spēlē pavasarī. Senos laikos izmantoja izzāgētu koka ripu, mūsdienās var lietāt likt arī hokeja ripu. Spēlētāji visi reizē ar koka kūju pa lauku uz priekšu sit ripu. Uzvar tas, kurš pirmais pārdzinis ripu pāri noteiktai finiša līnijai pretējās puses galā.

MARTS

29

Otrdiena

Agija, Aldonis

Latvieši kopš seniem laikiem pratuši ārstēties ar dabas veltēm. Pavasarī vāc pumpurus — bērzu, priežu, apšu, papeļu. Tēja no priežu pumpuriem palīdz pret klepu un stiprina imunitāti. 2 ēdamkarotes pumpuru aplej ar 1 litru ūdens, vāra 10 minūtes zem vāka uz lēnas uguns, nostādina 30 minūtes. Lai dažādotu garšu, tējai var pievienot citrona vai apelsīna miziņu.

MARTS

30

Trešdiena

Ilgmārs, Nanija

Rotaļa „Kripata, krapata”

Vadītājs apla vidū skaita: „Kripata, krapata!” Visi iet pa apli vadītāja uzdotajā tempā. Kad vadītājs saka: „Stāt!” — visiem jāsasīngst tādā pozā, kādā apstājušies. Kurš nepaspēj to izdarīt, nāk vidū par vadītāju. Vadītājs var likt gan pietuities, gan palēkties, gan izpildīt citu darbību.

MARTS

31

Ceturtdiena

Vai vari izlasīt, kas šeit rakstīts?

(Atbilde: pūpoli)

Atvars, Gvido